

Житомирська
політехніка

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПІДПРИЄМЦЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Система управління якістю відповідно до ІСО 9001:2015

Ф-33.07
05.01.262.00.1 М.О.К.5.
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
продовж життя

28 березня 2023 р., протокол № 11

Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психологія управління»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

28 березня 2023 р., протокол № 7

Заступник кафедри

Марина ОКСЮГОВИЧ

Гарант освітньо-професійної
програми

Лілія ЛІТАН

Розробник: д.псих.н., проф., професор кафедри психології та соціального
забезпечення, Олег МАТЕЮК

Житомир

2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		2	2
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3	Освітній ступінь: «магістр»	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		102 год.	140 год.
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 32% аудиторних занять, 68 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 7 % аудиторних занять, 93 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Психологія управління» є розкриття психологічних аспектів управлінських відносин, які формуються в процесі міжособистісної та міжгрупової взаємодії в організації.

Досягнення визначеної мети передбачає ознайомлення студентів із загальною парадигмою, концепціями та науковими школами у царині психології управління, прийомами використання методичного інструментарію цієї галузі в практичній діяльності майбутнього правоохоронця, формування та розвиток таких особистісних та професійних якостей: цілеспрямованість, наполегливість та рішучість; здатність зосереджуватись на проблемі; готовність до близьких соціальних стосунків; енергійність, прагнення до мобілізації працівників організації на основі власного прикладу; спроможність нести відповідальність та приймати ризиковані рішення; здатність починати процеси змін, управляти ними та використовувати в інтересах організації; володіння мистецтвом швидкого прийняття рішень, спроможність до чіткого та зрозумілого викладення власної думки; постійне самовдосконалення, прагнення до гарної психічної та фізичної форми; готовність до праці на чолі добре підготовленого, професійного колективу; прагнення до об'єктивної оцінки підлеглих та результатів їх праці.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування цілісної системи знань з психології управління у контексті сучасних наукових концепцій та тенденцій;
- розкриття соціально-психологічних особливостей управління, психології управлінської діяльності, психологічних особливостей особистості управлінця та принципів його взаємодії з підлеглими;
- надання відомостей щодо внутрішньогрупової динаміки в управлінських системах, формування команд, розробки ефективних систем мотивування персоналу;
- формування навичок організації та ведення ділових переговорів, зустрічей та бесід.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування **загальних компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»:

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Дисципліна забезпечує наступні **спеціальні компетентності**:

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.

СК6. Здатність керувати самостійною роботою осіб, що навчаються, та бути наставником для молодших колег у процесі набуття і вдосконалення ними

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 4

професійних навичок.

СК7. Здатність ефективно здійснювати правове виховання молодших колег у процесі набуття і вдосконалення ними професійних навичок.

СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.

Отримані знання з навчальної дисципліни «Психологія управління» стануть складовими наступних **програмних результатів навчання** за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»:

РН3. Організувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють правоохоронну діяльність.

РН5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

РН19. Аналізувати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток дій правопорушників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

РН20. Здійснювати організацію, керівництво та наставництво у процесі вдосконалення професійних навичок у сфері правоохоронної діяльності та брати на себе відповідальність за результати виконання поставлених завдань.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 5

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.

Мета вивчення дисципліни «Психологія управління». Розвиток психології та еволюція підходів щодо її об'єкту пізнання. Предмет та об'єкт сучасної психології. Диференціація психологічних знань: фундаментальні та спеціальні (прикладні) галузі психології.

Психологія управління, її предмет та об'єкт. Характеристика провідних шкіл психології та їх внеску в розвиток психології управління. Характеристика суміжних галузей психології.

Психологічні аспекти організованої діяльності людей. Роль та місце практичної психології в управлінні організованою діяльністю людей. Психологія управління у правоохоронній діяльності.

Тема 2. Психологічні закономірності управління.

Ознаки, форми, функції та принципи управлінського процесу. Прості та складні системи управління. Управлінські відносини як категорія психологічної науки. Принципи та психологічні закономірності управлінських відносин. Професійна діяльність поліції: психологічне вивчення. Структура діяльності керівника, її складові та їх психологічний контекст.

Сутність та характеристика фундаментальних законів психології управління: закон невизначеності відгуку, закон неадекватності відображення людини людиною, закон неадекватності самооцінки, закон розщеплення змісту управлінської інформації, закон самозбереження, закон компенсації. Прояви та наслідки психологічних закономірностей управлінської діяльності. Характеристика законів Паркінсона, принципів Пітера та законів Мерфі.

Тема 3. Особистість як суб'єкт управління.

Проблема особистості як центральна проблема психології. Аспекти детермінації особистості в структурі психологічних знань. Характеристика періодів дослідження особистості як категорії психології: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Становлення та характеристика окремих теорій особистості. Особистість як продукт історичного розвитку. Позиція та вчинок як ознаки особистості. Особистість працівника правоохоронних органів.

Особистість керівника. Саморозвиток особистості керівника у напрямку соціальної адекватності. Особистість керівника та стиль управління. Вольові властивості особистості, їх роль в процесі реалізації функцій управління. Характеристика особистісних та функціональних якостей керівника. Психологічний портрет керівника. Функціонально-психологічна характеристика діяльності керівника правоохоронних органів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 6

Тема 4. Психологічні аспекти управління трудовим колективом.

Сутність та класифікація соціальних груп. Взаємовідносини людей у групах. Групова диференціація. Колектив та його ознаки. Трудовий колектив. Психологічні аспекти колективної діяльності людей в умовах управлінських відносин. Особистість в трудовому колективі. Статус, соціальні ролі, групові норми та цінності. Психологічна сумісність. Психологія міжособистісних взаємовідносин у трудовому колективі.

Психологія управлінських впливів. Психологічний вплив у професійній діяльності поліції. Сутність та характеристика соціально-психологічних методів управління трудовим колективом. Критерії стабільності трудового колективу. Передумови виникнення деструктивних тенденцій у трудовому колективі та їх попередження. Формування сприятливого психологічного клімату в колективі.

МОДУЛЬ 2

Тема 5. Організаційна поведінка.

Поняття поведінки та її види. Трудова поведінка. Відношення до праці як характеристика трудової поведінки. Суб'єктивна та об'єктивна оцінка відношення людини до праці. Психофізіологічні регулятори поведінки людини в організації. Соціально-психологічний тип організації та його вплив на формування окремих поведінкових характеристик. Фази організаційного онтогенезу та їх зв'язок із окремими типами поведінки.

Характеристика негативних та позитивних поведінкових компонент. Продуктивна ділова взаємодія як ознака домінування раціональних поведінкових компонент. Сутність та наслідки деструктивного протистояння. Характерологічна, деструктивна, девіантна та делінквентна поведінка. Сутність і наслідки психологічного саботажу. Заходи щодо подолання та упередження психологічного саботажу в правоохоронних органах.

Тема 6. Психологія ділового спілкування.

Спілкування в організації. Структура та засоби спілкування. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, інтерактивна та перцептивна. Стили спілкування. Склад та специфічні ефекти міжособистісного сприйняття. Невербальне спілкування та його кінесичні особливості. Проксемічні особливості невербального спілкування.

Ділове спілкування. Структура та психологічні прийоми ділового спілкування. Бесіда як форма ділового спілкування. Принципи конструктивної дискусії та полеміки. Психологічні прийоми впливу на партнера. Психологічні аспекти переговорного процесу. Психологічні основи професійного спілкування поліцейських. Техніка аргументації. Психологічні особливості публічного виступу. Імідж ділової людини як елемент невербального спілкування. Імідж правоохоронця.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 7

Тема 7. Психотехнології у професійній діяльності працівників правоохоронної сфери.

Психологічні аспекти рекрутингу в поліцію. Психологічні основи професійного спілкування поліцейських. Візуальна психодіагностика у професійній діяльності поліції. Юридична психолінгвістика у професійній діяльності працівників правоохоронної сфери. Психологічний вплив у професійній діяльності працівників правоохоронної сфери. Психологічний портрет та підходи до його складання. Психотехнології опанування професійним стресом у діяльності поліції. Психотехніки надання екстреної психологічної допомоги працівниками правоохоронної сфери. Психотехнології самоменеджменту у професійній діяльності поліції. Сутність, основні принципи і технології діяльності поліції по зв'язках з громадськістю.

Тема 8. Психогігієна та психопрофілактика в управлінні.

Ризик психічного перевантаження в управлінській діяльності, його причини та наслідки. Психологічні аспекти та проблеми управління в екстремальних ситуаціях. Поняття стресу. Причини стресу. Фактори стресу: організаційні та особистісні. Стресове навантаження.

Засоби психологічного захисту. Основні методи психогігієни керівника. Способи боротьби зі стресом. Методи профілактики стресу. Релаксація. Принципи релаксації: переключення та компенсація.

Психологічна служба організації та її функції. Інтегральна структура психологічної служби організації.

Професійне здоров'я поліцейського та шляхи його збереження. Психопрофілактика професійного вигорання працівників правоохоронної діяльності. Психопрофілактика професійної деформації особистості поліцейського. Психопрофілактика девіантної поведінки працівників правоохоронної діяльності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 8

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Кредитні модулі	Змістовні модулі	Кількість годин							
		Денна форма				Заочна форма			
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
№1	Модуль 1								
	Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.	18	2	4	12	19	1	0	17
	Тема 2. Психологічні закономірності управління.	18	2	4	12	18	1	0	18
	Тема 3. Особистість як суб'єкт управління.	19	2	4	13	19	0	1	18
	Тема 4. Психологічні аспекти управління трудовим колективом.	20	2	4	14	19	1	1	17
	Разом змістовий модуль 1	75	8	16	51	75	3	2	70
№2	Модуль 2								
	Тема 5. Організаційна поведінка.	18	2	4	12	18	1	0	18
	Тема 6. Психологія ділового спілкування.	18	2	4	12	19	1	0	18
	Тема 7. Психотехнології у професійній діяльності працівників правоохоронної сфери.	19	2	4	13	19	0	1	17
	Тема 8. Психогігієна та психопрофілактика в управлінні.	20	2	4	14	19	1	1	17
	Разом змістовий модуль 2	75	8	16	51	75	3	2	70
	РАЗОМ	150	16	32	102	150	6	4	140

5. Теми семінарських (практичних) занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Психологія управління як прикладна галузь психологічних знань.	4	0
2.	Тема 2. Психологічні закономірності управління.	4	0
3.	Тема 3. Особистість як суб'єкт управління.	4	1
4.	Тема 4. Психологічні аспекти управління трудовим колективом.	4	1
5.	Тема 5. Організаційна поведінка.	4	0
6.	Тема 6. Психологія ділового спілкування.	4	0
7.	Тема 7. Психотехнології у професійній діяльності працівників правоохоронної сфери.	4	1
8.	Тема 8. Психогігієна та психопрофілактика в управлінні.	4	1
	РАЗОМ	32	4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 9

6. Завдання для самостійної роботи

В період вивчення дисципліни студент самостійно виконує ситуаційні вправи, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією.

7. Індивідуальні завдання

1. Формування словника термінів у сфері психології управління.
2. Опрацювання теоретичних конструкцій основних концепцій психології управління.

8. Методи навчання

В процесі викладання даного предмету використовуються:

- а) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснення, розповідь, лекція; ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, вправи, практичні та семінарські роботи);
- б) методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід студента);
- в) методи контролю і самоконтролю у навчанні (усний, письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль і самооцінка).

9. Методи контролю

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль – це оцінювання засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу під час проведення аудиторних занять, при виконанні індивідуальної і самостійної роботи.

Модульний контроль – це оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу змістових модулів.

Поточний та модульний контроль може проводитися у формі усного опитування, виконання письмового завдання, комп'ютерного або письмового тестування, виступів на семінарських та практичних заняттях, у формі колоквіуму. Форми проведення поточного та модульного контролю визначаються викладачем.

Підсумковий контроль здійснюється безпосередньо після завершення вивчення навчальної дисципліни (освітнього компонента).

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Модуль 1				Модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	20	10	10	10	20	10	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 10

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Базова література:

1. Barko V., Okhrimenko I., Medvediev V., Vagina O., Okhrimenko S. Professional Psychological Profile of a Modern Patrol Officer as the Basis of Efficient Official Activities. Postmodern Openings. 2020. No. 11 (3). P. 1–19.
2. Жавнерчик О.В. Психологія управління: Конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2020. 161 с.
3. Кулакевич Т.В. Практикум з психології. Курс лекцій. К.: КиМУ, 2019. 247 с.
4. Патопсихологічний аналіз особистості в правоохоронній практиці: монографія. Морозов О. М. Київ: Алерта, 2023. 402 с.
5. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
6. Розов В.І. Основи психології для правоохоронців. Навч. посібник. К.: КНТ, 2020. 306 с.
7. Розов В. І. Психологія особистісної безпеки правоохоронців. 2-е видання, виправлене і доповнене: науково-практичний посібник. Київ: Вид. «КНТ», 2023. 196 с.
8. Соціально-психологічна реабілітація та адаптація військово-службовців Збройних Сил України: нормативно-правове забезпечення / за заг. ред. Коропатніка І. М. К.: «КНТ», 2021. 224 с.
9. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навчальний посібник / [В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш, О. Д. Бойко, В. В. Остроухов]; за заг ред. Є. Д. Скулиша. 2-ге вид. Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. 248 с.
10. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник / Є.В. Тихомирова, С.Р. Постоловський. – 2-ге вид., випр. – Суми: Університетська книга, 2018. 240 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/262.00.1/М/ОК5- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 11

Допоміжна література

11. Барко В. В., Барко В. І., Остапович В. П. Використання адаптованих зарубіжних психодіагностичних методик у Національній поліції України: психол. практикум / за заг. ред. В. О. Криволапчука. Київ : Людмила, 2022. 264 с.

12. Максименко С. Д. Психогенетичний потенціал особистості: монографія. Київ: Людмила, 2021. Т. 2. 448 с.
URL: https://lib.iitta.gov.ua/733593/1/Part2_5.pdf

13. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України : метод. посіб. / [О. М. Кокун, Н. А. Агаєв, І. О. Пішко та ін.]. Київ : Маслаков, 2019. 288 с.

14. Пасько О. М. Структурні компоненти готовності слідчого до професійної діяльності. Юридична психологія. 2020. № 1 (26). С. 70–76.
DOI: <https://doi.org/10.33270/03202601.70>